

załącznik do uchwały nr XLVI.720.2021
Rady Miasta Zielona Góra
z dnia 28 września. 2021 r.

ZIELONA GÓRA

**Program wspierania rodziny
w mieście Zielona Góra
na lata 2021-2023**

Zielona Góra 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. REGULACJE PRAWNE	3
II. ZADANIA MIASTA ZIELONA GÓRA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY	5
III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN MIASTA ZIELONA GÓRA – WYBRANE ELEMENTY	5
1. Demografia	5
2. Pomoc społeczna	8
3. Opieka nad małym dzieckiem oraz opieka pozaszkolna	12
4. Miejskie programy społecznościowe	13
IV. ZASOBY MIASTA ZIELONA GÓRA	14
V. ANALIZA SWOT	15
VI. ADRESACI PROGRAMU	16
VII. CELE PROGRAMU	16
1. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka	17
2. Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży	19
3. Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą, jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia	20
4. Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny	22
5. Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom	24
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU, MONITORING I EWALUACJA	25
IX. SPIS RYSUNKÓW I WYKRESÓW	25

WSTĘP

Rodzina jest podstawową komórką społeczną. To w rodzinie dziecko jest poddawane procesowi socjalizacji, podczas którego przekazywane są i wpajane normy, wartości, wzorce osobowe. Rodzina jako pierwsza instytucja w życiu dziecka świadomie i nieświadomie kształtuje osobowość dziecka i przygotowuje do pełnienia ról społecznych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne swoim członkom i przystosowuje dzieci do życia w społeczeństwie.

Przeoglądając literaturę tematu można stwierdzić, że rodzinę cechują takie elementy jak: uregulowane formalnie więzi rodzinne, wspólne zamieszkiwanie, wspólna własność, wspólna kultura duchowa. W związku z licznymi zmianami społeczno-gospodarczymi zmieniają funkcje rodziny, a także jej struktura. Pojawia się coraz więcej rodzin wybierających życie w konkubinacie, rodzin niepełnych, a także rodzin zrekonstruowanych. Z uwagi na zmiany struktury rodziny, o których pisano powyżej do celów niniejszego Programu przyjęto definicję rodziny wynikającą z ustawy o pomocy społecznej. Definicja ta została przytoczona i wyjaśniona w rozdziale dotyczącym adresatów Programu.

Współczesna rodzina boryka się w wieloma problemami, zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi, które czynią rodzinę dysfunkcyjną. Problemy zagrażające rodzinom to m.in. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, alkoholizm, narkomania, przestępczość. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Niewypełnianie przez rodzinę prawidłowo swoich funkcji może prowadzić do niedostosowania społecznego dzieci.

Uzasadnionym jest zwiększenie dostępności do specjalistycznego wsparcia rodzin poprzez rozszerzenie form poradnictwa prawnego, psychologicznego, zawodowego oraz rodzinnego.

W celu skuteczności podejmowanych działań praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy realizować zasadę podstawowej roli wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Wspieranie rodziny, to bowiem działania nakierowane na jej wzmacnianie i rozwój.

Z uwagi na doniosłą rolę rodziny w wychowywaniu przyszłego pokolenia oraz zagrożenie wieloma problemami, to właśnie rodzina powinna być szczególnie wspierana w wypełnianiu swoich funkcji poprzez budowanie programów profilaktycznych, informacyjnych, pomocowych i terapeutycznych, m.in. niniejszego Programu.

I. REGULACJE PRAWNE

Instytucja rodziny jest regulowana przez wiele aktów prawnych zarówno w Polsce, jak i w prawie międzynarodowym.

Pierwszym i podstawowym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, której art. 16 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej¹.

Szczególną uwagę dotyczącą unormowań prawnych członków rodziny poświęcono w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, gdzie określono tematykę zawierania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Regulacje prawne dotyczące rodziny występują także w innych kodeksach: karnym, cywilnym, pracy.

Nie można nie wspomnieć o prawie międzynarodowym dotyczącym rodziny. Zgodnie z art. 16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka „rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa”. O prawie do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia rodzinie pełnego rozwoju stanowi natomiast pkt 16 pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej². Innym dokumentem prawnym międzynarodowym jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny, która mówi m.in. o prawie do istnienia i budowy, tj. prawie do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawie do przekazywania życia i wychowywania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawie do mieszkania pozwalającego na godziwe życie oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Zadania jednostek samorządu terytorialnego dotyczące sfery działań pomocy społecznej zostały zapisane w odpowiednich przepisach ustrojowych w sposób bardzo ogólny.

¹Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 02.04.1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

²Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie 18.10.1961 r. (Dz. U. z 199 r. Nr 8, poz. 67 z późn. zm.).

Opracowanie Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023 oraz jego wdrażanie, odpowiada właściwym przepisom prawnym, do których należą:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o *pomocy społecznej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o *wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- *Prawo oświatowe* z 14 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o *działalności leczniczej* (Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o *opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o *świadczeniach rodzinnych* (Dz. U. 2020 r. poz. 111 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o *zatrudnieniu socjalnym* (Dz. U. 2020 r. poz. 176);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o *ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. 2020 r. poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o *świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. 2021 r. poz. 1285).

Dokumentem wyznaczającym kierunki polityki społecznej w województwie lubuskim jest Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2021–2030. Strategia poprzedzona została wnikliwą diagnozą problemów społecznych regionu. W oparciu o nią wytypowano główne problemy polityki społecznej oraz grupy społeczne, które mają być podmiotami polityki społecznej:

- starzenie się populacji – seniorzy,
- problemy psychospołeczne – dzieci i młodzież,
- problemy z wykonywaniem funkcji opiekuńczo-wychowawczej – rodzina,
- niepełnosprawność jako problem w wymiarze indywidualnym i społecznym – osoby z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- osoby w kryzysie bezdomności.

Priorytetami (celami strategicznymi) polityki społecznej województwa lubuskiego w świetle Strategii są:

- poprawa jakości życia seniorów;
- doskonalenie systemu wsparcia dzieci i młodzieży;
- aktywna polityka prorodzinna;
- poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- rozwój systemu wsparcia osób zależnych, w tym bezdomnych, opuszczających zakłady karne lub innych będących w kryzysie;
- doskonalenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej;
- wzmocnienie ekonomii społecznej jako czynnika aktywizacji mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych.

Równie ważnym dokumentem na szczeblu wojewódzkim jest uchwalony 19 grudnia 2016 r. Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej. Za cele priorytetowe w dokumencie uznano:

- podniesienie społecznej świadomości o znaczącej roli rodziny

- wspieranie działań w obszarze pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka
- rozwój systemu pieczy zastępczej
- zapewnienie środowiska rodzinnego dzieciom kwalifikowanym do przysposobienia.

W oparciu o tak wyznaczone priorytety sformułowano cel główny Programu: stworzenie systemowych rozwiązań wspierających rodzinę oraz rozwój pieczy zastępczej w województwie lubuskim.

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023 wpisuje się w powyższe dokumenty oraz jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zielona Góra na lata 2021-2030.

II. ZADANIA MIASTA ZIELONA GÓRA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Program powstał w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej*. Ten sam przepis określa zadania własne gminy w zakresie wspierania rodziny, m.in.:

- 1) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 2) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 3) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zgodnie z art. 8 cyt. ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. W myśl art. 10 cyt. ustawy praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Z kolei pomoc w opiece i wychowaniu dziecka jest realizowana przez placówki wsparcia dziennego. Zgodnie z art. 24 ustawy placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- 1) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych;
- 2) specjalistycznej;
- 3) pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

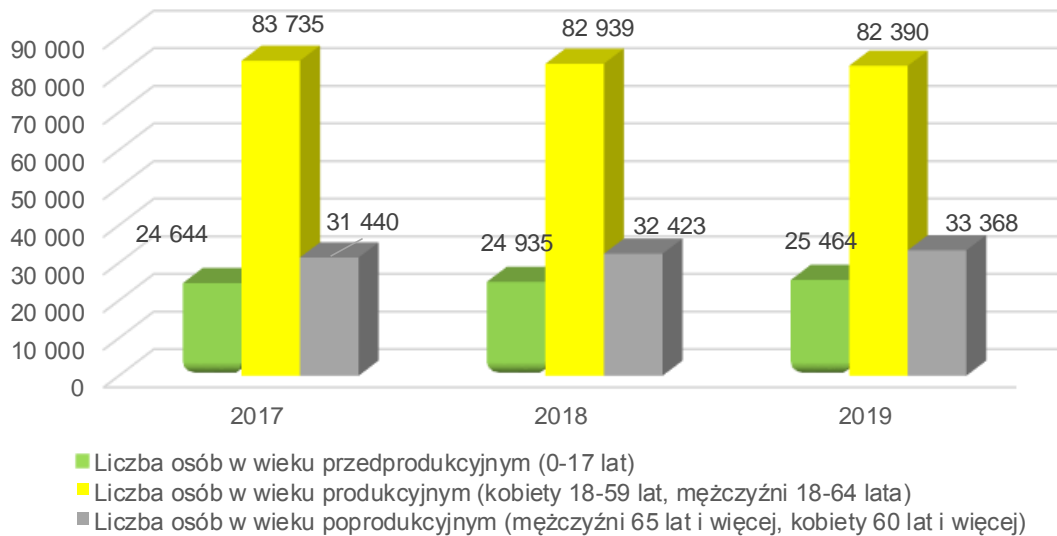
III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN MIASTA ZIELONA GÓRA – WYBRANE ELEMENTY

1. Demografia

Na 31.12.2019 r. Miasto Zielona Góra liczyło 141.222 mieszkańców, z czego 74.279 stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni 66.133.

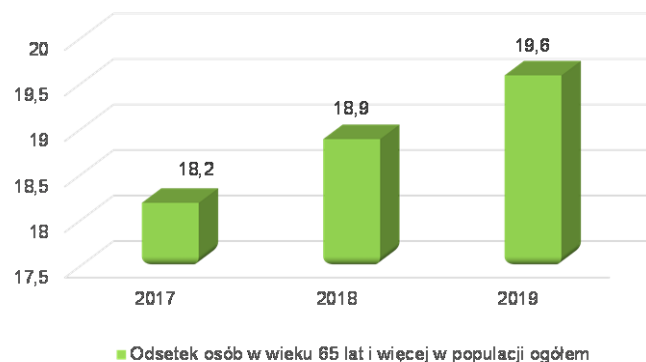
Liczba osób w wieku produkcyjnym w 2019 r. to 82.390 (kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata). Przy wskazaniu 24% (25.464 osób) populacji w wieku przedprodukcyjnym, aż 18% ludności (33.368 osób) było w wieku poprodukcyjnym. Rozkład procentowy jest ludności jest zbliżony do danych województwa lubuskiego, jednakże w Zielonej Górze odnotowano o 2% mniej osób w wieku produkcyjnym oraz o 2% więcej osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 1. Ludność Zielonej Góry w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2017-2019.

Źródło: dane GUS

W Zielonej Górze na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 40,1 osób w wieku poprodukcyjnym, ZAŚ średnia dla województwa to 35,8. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wynosi w mieście 19,6%, podczas gdy dla województwa o 2% mniej.

Wykres 2. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w latach 2017-2019.

Źródło: dane GUS

Od 2015 r. do 2018 r. liczba ludności miasta rosła ze 138.711 osób do 140.297, jednakże w 2019 r. w Zielonej Górze odnotowano ujemny przyrost naturalny wynoszący 90. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,64 na 1000 mieszkańców Zielonej Góry. Przyrost naturalny w mieście prezentuje się zatem gorzej niż w województwie, bowiem w lubuskim przyrost naturalny wynosił -2,01 na 1000 mieszkańców województwa.

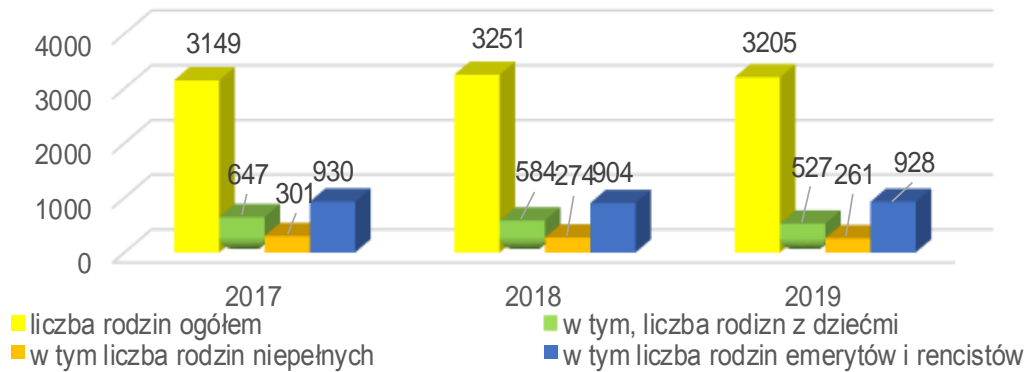
W 2017 r. urodziło się 1.336 dzieci, w tym 642 dziewczynek i 694 chłopców. Zawarto 598 małżeństw, co odpowiada 4,24 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Wskaźnik małżeństwa dla województwa jest zbliżony i w 2019 r. wynosił 4,51. W mieście zarejestrowano 1453 zameldowań oraz 994 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wyniosło dla Zielonej Góry 459.

2. Pomoc społeczna

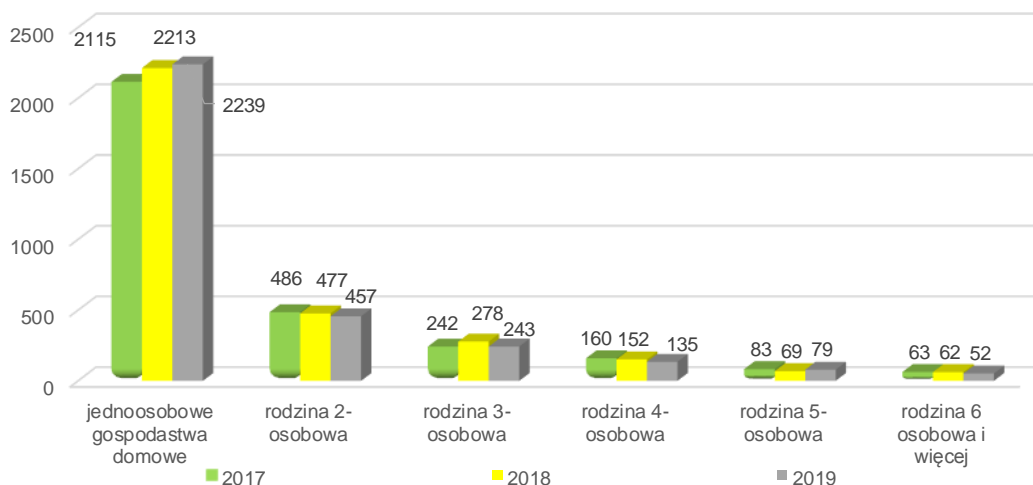
Analiza danych wskazuje, że w 2017 r. pomocą objęto ogółem 3.149 rodzin, natomiast w 2019 r. wsparcia udzielono 3.205 rodzinom, zatem liczba rodzin korzystających z pomocy uległa zwiększeniu o 56. W 2017 r. z pomocy społecznej korzystało 3,1% mieszkańców miasta, w 2018 r. 3,1%, a w 2019 r. 3,04%. Są to znacząco niższe liczby niż liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w skali województwa lubuskiego: 2017 r. – 6,5% i 2018 r. – 5,8%.

Wykres 3. Liczba rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

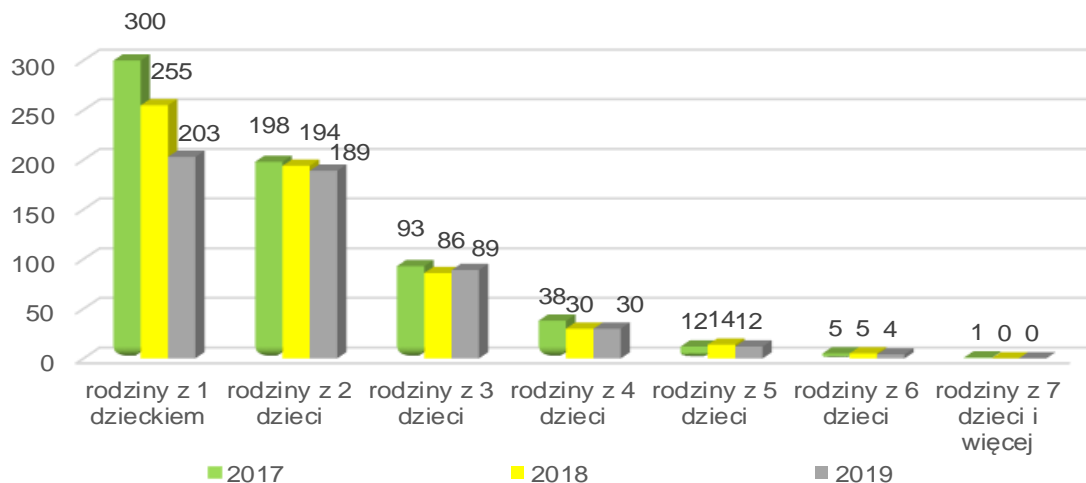
Największe tendencje wzrostowe odnotowano w mieście w gospodarstwach jednoosobowych, których liczba zwiększyła się o 121 (2017 r. – 2.115, 2018 r. – 2.213, 2019 r. – 2.239).

Wykres 4. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2017-2019 według liczby członków.

Źródło: dane własne

W badanych latach obserwowano utrzymującą się tendencję zmniejszania się liczby rodzin z dziećmi, zarówno wśród rodzin z jednym dzieckiem, z dwójką dzieci czy też rodzin wielodzietnych. Przez trzy lata liczba rodzin z dziećmi zmniejszyła się aż o 120 (2017 r. – 647, 2018 r. – 584, 2019 r. – 527), w tym o 40 zmalała liczba rodzin niepełnych z dziećmi (2017 r. – 301, 2018 r. – 274, 2019 r. – 261). Tym samym, rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną stanowiły wśród wszystkich rodzin odpowiednio 20,55% w 2017 r., 17,69% w 2018 r. i 16,44% w 2019 r. Analizując dane liczby rodzin objętych pomocą społeczną stwierdzono, że rodziny z jednym dzieckiem stanowiły w latach 2016-2019 r. niemal połowę wszystkich rodzin z dziećmi: 46,37% w 2016 r., 43,66% w 2017 r. oraz 38,52% w 2019 r.

Wykres 5. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

Zwiększyła się liczba rodzin emerytów i rencistów. W latach 2017-2019 liczba rodzin emerytów i rencistów wzrosła aż o 98 (2017 r. – 830, 2018 r. – 904, 2019 r. – 928). Analizując wzrost liczby rodzin emerytów i rencistów w 2019 r. stwierdzono, że najwięcej, bo 77,69% takich rodzin stanowiły gospodarstwa 1-osobowe.

Jak wskazują poniższe dane najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc jest ubóstwo. W roku 2017 r. liczba rodzin objętych wsparciem z powodu ubóstwa wyniosła 2.018, a w 2019 r. 1.677, co oznacza spadek o 341 rodzin. Liczba rodzin, które korzystają z pomocy społecznej z powodu trudnej sytuacji materialnej znacząco maleje. Drugą i trzecią z kolei największą grupą problemów, z powodu których rodziny zostają objęte pomocą to długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność, przy czym liczba osób korzystających z pomocy z tego powodu również maleje z roku na rok. W 2017 r. objęto pomocą 1.617 rodzin z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby i 1.623 z tytułu niepełnosprawności, natomiast w 2019 r. 1.552 rodzin z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz 1.532 z powodu niepełnosprawności.

Co bardzo istotne, bezrobocie plasuje się na czwartym miejscu pod względem przyczyn przyznawania pomocy, ponadto liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019 z powodu bezrobocia zmalała aż o 233 rodziny (2017 r. – 871, 2019 r. – 683).

Piątym z kolei powodem objęcia pomocą społeczną jest przemoc w rodzinie. W 2017 r. objęto pomocą 379 rodzin w powodu przemocy, zaś w 2019 r. 444.

W porównaniu z powyższymi problemami, znacznie rzadziej pomoc jest udzielana z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (2017 r. - 309, 2019 r. – 251), co zapewne jest spowodowane znacznym spadkiem rodzin z dziećmi w pomocy społecznej.

Kolejną przyczyną przyznawania pomocy jest bezdomność i jest to jeden z nielicznych powodów obejmowania pomocą społeczną, którego częstotliwość występowania wzrosła o 23 rodziny na przestrzeni lat 2017 – 2019 (2017 r. – 149, 2019 r. – 172). Nadmienić należy, że ogólnopolskie badania osób bezdomnych w Zielonej Górze nie wskazały wzrostu liczby osób bezdomnych (2017 r. – 205 osób, 2019 r. – 204 osoby). Należy mieć jednak na uwadze, iż nie są to wyniki roczne, a liczba osób bezdomnych w określonej dobie lutego każdego z tych lat.

Następnym powodem przyznawania pomocy jest potrzeba ochrony macierzyństwa, który z uwagi na tendencję malejącą ogólną liczbę rodzin z dziećmi w pomocy społecznej, również maleje. W 2017 r. z tego powodu objęto pomocą 191 rodzin, podczas gdy w 2019 r. – 168 rodzin.

Również wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej otrzymuje wsparcie z powodu alkoholizmu. Co istotne, w 2017 r. i 2018 r. objęto z tego powodu znacznie większą liczbę rodzin niż w 2019 r. (2017 r. – 380, 2018 r. – 346, 2019 r. – 166).

Kolejnymi przyczynami przyznawania pomocy są trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, narkomania (tendencja malejąca) oraz sytuacje kryzysowe, które nieznacznie, jednakże z roku na rok występują coraz częściej.

Rysunek 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 r.

Źródło: dane własne

W przypadku doświadczania trudności opiekuńczo-wychowawczych, rodziny wspiera asystent rodziny. Indywidualna pomoc asystenta rodziny służy przede wszystkim rozwiązywaniu konkretnych problemów podopiecznego, wzbudzaniu w nim wiary w swoje możliwości oraz motywowanie

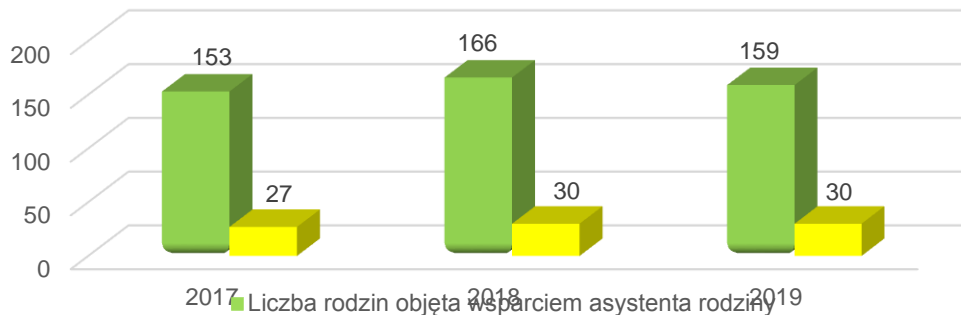
do podejmowania działań do tej pory uznawanych przez niego za niemożliwe. Zadaniem asystenta jest przede wszystkim wskazanie osobom zagrożonym marginalizacją możliwości podejmowania sprawczych działań, zwiększenie poczucia wpływu na swoje życie oraz podwyższenie samooceny. Główną metodą pracy asystenta jest podążanie za podopiecznym i selektywne wspieranie jego realnych dążeń.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* reguluje zadania asystenta rodziny do których należy opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Do obowiązków asystenta w szczególności należy udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wychowawczych. Do zadań asystenta należy również wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej. Ponadto na podstawie art. 15 wymienianej ustawy w pracy asystenta z rodziną uwzględniono również motywowanie rodziców do udziału w zajęciach grupowych, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych oraz udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności udział w zajęciach psychoedukacyjnych. W sytuacjach zagrożenia

bezpieczeństwa dzieci i rodzin zadaniem asystenta jest podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych. Asystent zobowiązany jest do prowadzenia dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną w tym dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny oraz monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w latach 2017-2019 liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny kształtowała się na podobnym poziomie (2017 – 153, 2018 – 166, 2019 – 159). Liczba rodzin, z którymi co roku asystent rodziny kończy współpracę z powodu realizacji planu pracy co roku kształtuje się na zbliżonym poziomie (2017 – 27, 2018 i 2019 po 30).

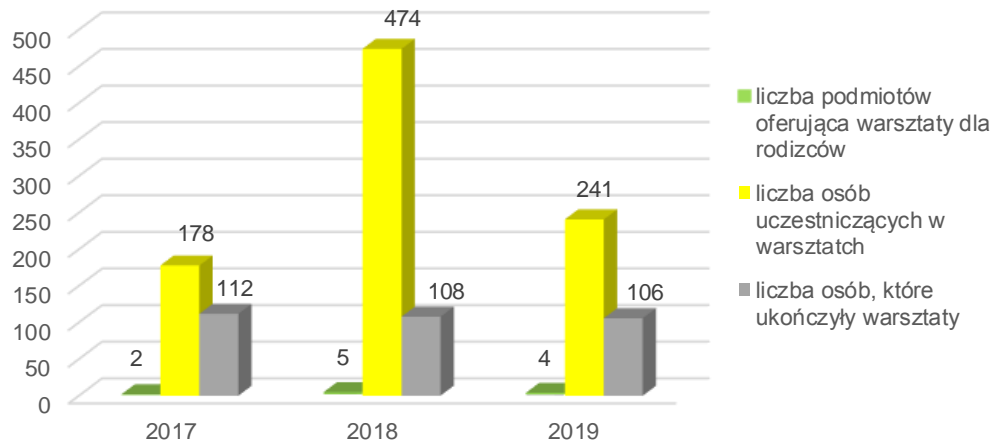
Wykres 6. Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny oraz rodzin, z którymi zakończono współpracę w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

Podjętą pracę z rodziną główny akcent powinien być nałożony na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem w sytuacji kryzysowej, w konsekwencji której może dojść do zabrania dziecka z domu. W tym celu konieczna jest koordynacja działań różnych instytucji i służb wspierania rodziny. Ugruntowaną metodą pracy jest powoływanie grup interdyscyplinarnych, w skład których wchodzi w szczególności: asystent rodziny, pracownik socjalny, pedagog, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Wdrażanie takiego systemu pozwala na trafną diagnozę problemów rodziny, ustalenie spójnego planu pomocy oraz uruchamianie mechanizmów współpracy z właściwymi instytucjami służbami.

Podjęmowane działania są ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza bowiem rozwiązania problemu rodziny. Takie rozwiązanie należy traktować jako przejściową formę zabezpieczenia dziecka. Mając na uwadze więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem w takich przypadkach konieczne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu.

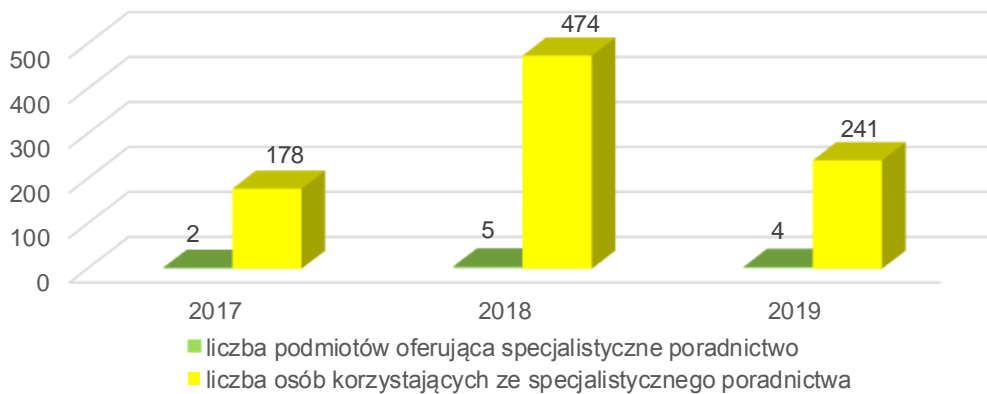
W latach 2017 – 2019 w ramach wspierania prawidłowego funkcjonowania rodziny prowadzono edukację służącą wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. W 2017 r. warsztaty dla 178 rodziców oferowały 2 podmioty (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Komitet Ochrony Praw Dziecka), w 2018 r. warsztaty dla 474 rodziców oferowało 5 podmiotów (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Komitet Ochrony Praw Dziecka, Fundacja Blisko Domu, Towarzystwo Rozwoju Rodziny, Lubuskie Stowarzyszenie na rzecz kobiet BABA), natomiast w 2019 r. warsztaty dla 241 rodziców oferowały 4 podmioty (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Komitet Ochrony Praw Dziecka, Towarzystwo Rozwoju Rodziny, Lubuskie Stowarzyszenie na rzecz kobiet BABA). Równoległe z prowadzeniem działań edukacyjnych dla rodziców, w tym warsztatów Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna co roku realizowała programy nakierowane na pracę z rodziną zagrożoną kryzysem lub niewydolną wychowawczo. W 2017 r. program ukończyło 112 osób, w 2018 r. 108 osób, zaś w 2019 r. 106 osób. Działania wspierające rodzinę zagrożoną kryzysem co roku prowadził również Komitet Ochrony Praw Dziecka.

Wykres 7. Edukacja służąca wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

Rodzina doświadczająca problemów miała w latach 2017-2019 dostęp do specjalistycznego poradnictwa: w 2017 r. 13 podmiotów udzieliło 28.566 porad, w 2018 r. 16 podmiotów udzieliło 28.333 porady, zaś w 2019 r. 16 podmiotów udzieliło 20.200 porad.

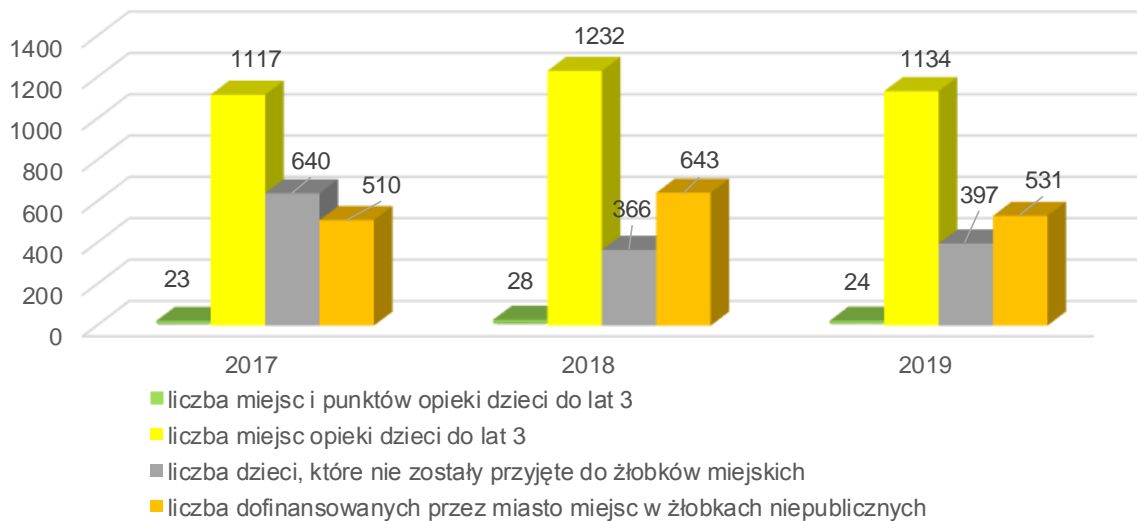
Wykres 8. Specjalistyczne poradnictwo w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

3. Opieka nad małym dzieckiem oraz opieka pozaszkolna

W latach 2017-2019 liczba miejsc i punktów opieki dzieci do lat 3 i dzieci przedszkolnych utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Liczba żłobków, klubów dziecięcych i klubów malucha w 2017 r. wynosiła 23 (1.117 miejsc), w 2018 r. 28 (1.232 miejsc) i w 2019 r. 24 (1.134 miejsc). Zmalała liczba dzieci, które nie zostały przyjęte do miejskich żłobków z 640 w 2017 r., 366 w 2018 r. do 397 w 2019 r.

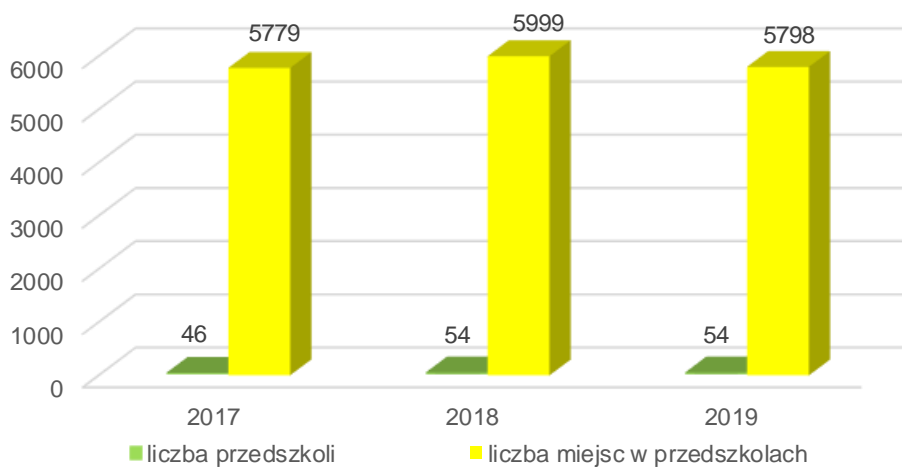
Uwzględniając niewystarczającą liczbę miejsc w żłobkach publicznych co roku ogłaszano konkursy ofert i dofinansowywano miejsca w placówkach niepublicznych. W 2017 r. dofinansowaniem objęto łącznie 510 miejsc, w 2018 r. 643 miejsc i w 2019 r. 531 miejsc. W 2017 i 2018 r. dotacja na jedno miejsce wynosiła od 180 do 395 zł, w 2019 r. zaś 270 zł. Dofinansowanie do miejsc w żłobkach niepublicznych pozwoliło większej liczbie rodziców na zapisane dziecka do żłobka i powrót do pracy, a także odciążało budżet domowy.

Wykres 9. Opieka nad dziećmi do lat 3 w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

Znacznie lepiej prezentuje się sytuacja zapewnienia dzieciom opieki i wychowania w przedszkolach. W 2017 r. odnotowano 46 przedszkoli dla 5.779 dzieci, w 2018 r. 54 przedszkola dla 5.999 dzieci, w 2019 r. tyle samo przedszkoli jednakże dla 5.798 dzieci. Liczba funkcjonujących placówek w pełni zabezpieczyła potrzeby, ponieważ wszystkie zgłoszone dzieci każdego roku zostawały przyjęte do przedszkoli.

Wykres 10. Przedszkola w latach 2017-2019.

Źródło: dane własne

W ramach prowadzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Zielonej Górze dostępna jest duża ilość miejsc, gdzie dzieci mogą spędzić czas wolny, odrobić lekcje i poprawić wyniki w nauce, rozwijać zainteresowania, nabywać umiejętności radzenia sobie ze stresem i agresją, uczyć się zdrowego stylu życia. Na terenie miasta w 2017 i 2018 r. funkcjonowało po 15 świetlic dla 218 dzieci, w 2019 r. funkcjonowało 13 świetlic oferujących 192 miejsca.

4. Miejskie programy społecznościowe

Na terenie Miasta Zielona Góra działają dwa programy miejskie: ZGrana Rodzina oraz Zgrani Zielonogórzanie 50+. Program Zgrana Rodzina został przyjęty od stycznia 2014 r., natomiast program Zgrani Zielonogórzanie 50+ od czerwca 2014 r.

Program ZGrana Rodzina skierowany jest do wszystkich osób zameldowanych w terenie miasta, którzy jednocześnie są rodzicami przynajmniej jednego dziecka w wieku poniżej 18 lat.

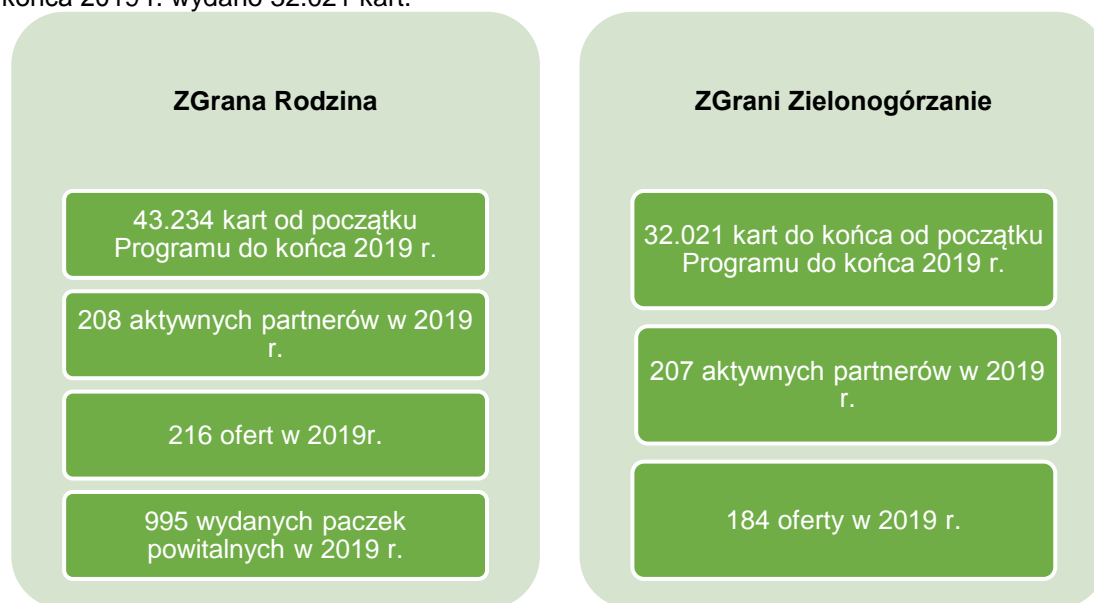

W ramach programu rodziny mogą korzystać z miejskiego programu lojalnościowo-rabatowego, który niesie obopólną korzyść zarówno dla przedsiębiorców, jak i dla rodzin, które mają możliwość atrakcyjnego spędzania wolnego czasu, ponadto mogą korzystać z rabatów w sklepach bądź na wybrane usługi. Od początku programu do końca 2019 r. wydano 43.234 kart.

Karty ZGranej Rodziny są imienne i wystawiane oddzielnie na każdego rodzica, który w sposób niezależny może korzystać z niej z dzieckiem. Każde dziecko do czasu ukończenia 18 roku życia jest wpisane na kartę rodzica, a dodatkowo za zgodą przedstawiciela ustawowego będzie mogło otrzymać własną kartę.

Równoległy program Zgrani Zielonogórzanie 50+ również jest skierowany do osób zameldowanych na terenie miasta Zielona Góra, obejmuje jednak mieszkańców, którzy ukończyli 50 rok życia. Program działa analogicznie do programu ZGrana Rodzina, tj. oferuje szeroki zakres usług i sklepów w atrakcyjnym systemie lojalnościowo-rabatowym.

Celem programu Zgrani Zielonogórzanie 50 + jest aktywizacja osób po 50 roku życia, wspieranie lokalnych przedsiębiorców, a także promowanie spędzania wolnego czasu wnuków z dziadkami dla których została na tą okazję przygotowana specjalna oferta. Od początku programu do końca 2019 r. wydano 32.021 kart.

Rysunek 2. Statystyki programów ZGrana Rodzina i Zgrani Zielonogórzanie.

Źródło: dane własne

IV. ZASOBY MIASTA ZIELONA GÓRA

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz pełniące funkcje wspierające na terenie Zielonej Góry to m.in.:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”,
- 3) Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 4) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- 5) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 6) Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C.K. Norwida,
- 7) Zielonogórski Ośrodek Kultury,
- 8) Ochotniczy Hufiec Pracy,
- 9) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
- 10) Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Skąpem,
- 11) Sąd Rejonowy Wydział III Rodzinny i Nieletnich,
- 12) II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- 13) Uniwersytet Zielonogórski,
- 14) Miejska Komenda Policji,
- 15) Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii w Zielonej Górze,
- 16) zakłady opieki zdrowotnej,
- 17) placówki oświatowe,

- 18) Kościoły, związki wyznaniowe,
- 19) organizacje pozarządowe, fundacje.

Ostatnie dwie grupy mają bardzo duży udział we wspieraniu rodziny w Zielonej Górze. Istnieje bardzo duża liczba organizacji i fundacji, która działa w tym obszarze. Są to m.in.:

- 1) Caritas Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej,
- 2) Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP,
- 3) Fundacja „MOŻESZ INACZEJ”,
- 4) Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej,
- 5) Kościół Chrześcijan Baptystów Zbór w Zielonej Górze,
- 6) Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża,
- 7) Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA,
- 8) Ośrodek Integracji Społecznej,
- 9) Polski Komitet Pomocy Społecznej Lubuski Zarząd Wojewódzki,
- 10) Rzymско – Katolicka Parafia p.w. Św. Jadwigi Śląskiej,
- 11) Rzymско-Katolicka Parafia p.w. Podwyższenia Krzyża Św.,
- 12) Stowarzyszenie DAMY RADE,
- 13) Stowarzyszenie Penitencjarne Patronat,
- 14) Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym „Dalej Razem”,
- 15) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum”,
- 16) Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka,
- 17) Towarzystwo Integracji Społecznej,
- 18) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- 19) Towarzystwo Rozwoju Rodziny.

Współdziałanie wskazanych instytucji i organizacji powinno oscylować wokół kształtowania prawidłowych postaw i zachowań dzieci oraz ich rodziców, wspierania rodzin z dysfunkcjami oraz organizację różnych form spędzania czasu, aby wpływać pozytywnie na relacje członków rodzin oraz umożliwić ewentualne odbudowanie prawidłowych, scalających rodzinę więzi.

V. ANALIZA SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację miasta Zielona Góra. W omawianej analizie wyróżnia się etapy takie jak identyfikacja i analiza mocnych i słabych stron oraz identyfikacja i analiza szans i zagrożeń.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– dostępna, wyspecjalizowana i zróżnicowana oferta wsparcia adresowana do rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze,– rozwinięta infrastruktura instytucjonalna działająca w obszarze wspierania rodziny,– duża liczba organizacji pozarządowych wspierających rodzinę,– funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego,– możliwość wsparcia rodzin poprzez asystenta rodziny,– możliwość zlecania zadań publicznych organizacjom pozarządowym w trybie otwartych konkursów ofert,– duża liczba podmiotów, które organizują czas wolny rodzin umacniając ich więzi,– rozwinięta sieć specjalistycznego poradnictwa,– wsparcie rodzin w profilaktyce zdrowotnej w ramach działań miasta,– dobra dostępność terytorialna do placówek	– brak grup samopomocowych i grup wsparcia,– brak rodzin chętnych do pełnienia funkcji rodzin wspierających,– zbyt mała liczba miejsc opieki dla dzieci do lat 3 w miejskich żłobkach,– długi czas oczekiwania na dostęp do leczenia specjalistycznego, rehabilitacji oraz terapii dzieci i młodzieży w ramach NFZ– zbyt mała liczba zatrudnionych asystentów rodziny oraz zbyt mała środowisk objęta ich wsparciem,– mała liczba bezpłatnych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe dla osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem,– bardzo ograniczone środki finansowe Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na odpłatne szkolenia,– niezadowalający poziom wynagrodzeń pracowników instytucji pomocowych skutkujący małą liczbą chętnych osób do pracy.

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023

ochrony zdrowia, - dobrze rozwinięta komunikacja miejska, dająca możliwość dotarcia do różnych form wsparcia,- możliwość korzystania przez rodziny z kompleksowych programów profilaktycznych, warsztatów dla rodziców,- dobre zaplecze edukacyjne i sportowe,- dofinansowanie przez miasto miejsc w żłobkach niepublicznych,- rozwinięta sieć przedszkoli,- funkcjonowanie programu wspierającego rodziny „Zgrana Rodzina”,- wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji pracujących na rzecz rodziny,- specjalizacja pracowników socjalnych na zespoły przekładająca się na profesjonalizację wsparcia udzielanego rodzinom.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- kształtowanie ogólnokrajowej polityki prorodzinnej, w tym rosnące wsparcie dla rodzin o charakterze socjalnym,- wykorzystywanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych,- gotowość rozwijania współpracy służb i instytucji wspierających rodzinę,- gotowość pracowników podejmujących prace w obszarze wspierania rodziny na podnoszenie umiejętności i kwalifikacji w tym zakresie,- możliwość pozyskiwania funduszy unijnych i realizacji rządowych programów.	- występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych,- kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym- występowanie syndromu „dziedziczenia biedy”,- zwiększanie się liczby osób o innej narodowości bez uprawnień do pomocy społecznej,- bardzo duże obciążenie zadaniami pracowników pomocy społecznej udzielających rodzinom wsparcia,- cedowanie coraz większej liczby zadań na samorządy gminne bez zabezpieczenia odpowiedniego finansowania kosztów ich realizacji,- bardzo ograniczone środki na finansowanie działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Zielona Góra. Aby jednak precyzyjnie określić adresata należy dokładnie określić pojęcie rodzina. Dla celów programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 16 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* określającą rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa. Rodziną nazwana zostanie natomiast każda grupa osób, która wykazuje cechy pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym.

VII. CELE PROGRAMU

CEL STRATEGICZNY
“Wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnianiu swoich funkcji” osiągany poprzez: - kształtowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny,- tworzenie nowych oraz doskonalenie dotychczasowych form pomocy rodzinie,- aktywizowanie społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny,

– pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

CEL OPERACYJNY

1. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka

ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
1.1. Analiza sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem	• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• jednostki oświatowe• Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze	• liczba analizowanych rodzin	• zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach poprzez wczesne reagowanie na pojawiające się trudności
1.2. Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinach zagrożonych kryzysem	• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• jednostki oświatowe• organizacje pozarządowe• Kościoły, związki wyznaniowe• zespoły kuratorskiej służby sądowej według właściwości	• liczba monitorowanych dzieci• liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny• liczba rodzin, które nabyły umiejętności samodzielnego funkcjonowania i rozwiązywania	• natychmiastowe reagowanie na pojawiające się problemy w rodzinie
1.3. Edukacja służąca wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• jednostki oświatowe• organizacje pozarządowe• Kościoły, związki wyznaniowe• Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek	• liczba osób korzystających w warsztatach dla rodziców• liczba osób, które ukończyły warsztaty dla rodziców• liczba podmiotów prowadzących zajęcia edukacyjne• liczba kampanii społecznych• liczba programów i artykułów w mediach lokalnych	• zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie prawidłowych wzorów wychowawczych i poprawy relacji między członkami rodziny• wzmocnienie pozytywnych postaw rodzicielskich• rozwinięcie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców• zniwelowanie zagrożenia odebrania dzieci

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023

	Pomocy Społecznej w Zielonej Górze • media lokalne• Straż Miejska• Areszt Śledczy w Zielonej Górze• uczelnie wyższe		
1.4. Wdrażanie programów nakierowanych na pracę z rodziną zagrożoną kryzysem, niewydolną wychowawczo	• Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• jednostki ochrony zdrowia• organizacje pozarządowe,• Kościoły, związki wyznaniowe• jednostki oświatowe	• liczba programów zrealizowanych na rzecz wspierania rodzin• liczba osób, które ukończyły udział w programach	• zwiększenie świadomości w zakresie prawidłowych wzorców wychowawczych• nabycie lub zwiększenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych
1.5. Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, umożliwiającego korzystanie z różnorodnych form wsparcia: – prawnego– psychologicznego– w zakresie uzależnień– terapii indywidualnej– terapii grupowej– terapii rodzinnej– psychiatrycznego	• Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe,• Kościoły, związki wyznaniowe• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• jednostki ochrony zdrowia	• liczba osób korzystających z poradnictwa• liczba udzielonych porad• liczba podmiotów udzielających wsparcia	• skrócenie czasu oczekiwania na pomoc specjalistów• udzielanie niezwłocznego wsparcia rodzinom w kryzysie• poprawa funkcjonowania rodzin i osób korzystających ze wsparcia• poprawa relacji między członkami rodziny

CEL OPERACYJNY			
2. Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWDYWANE EFEKTY
2.1. Wsparcie rodzin w opiece nad dziećmi w wieku do lat 3	• publiczne żłobki• funkcja dziennego opiekuna• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• liczba placówek opieki• liczba dziennych opiekunów	• wzrost liczby zaopiekowanych dzieci w wieku do lat 3• wsparcie aktywności zawodowej rodzica
2.2. Zwiększenie dostępności do opieki w żłobkach i przedszkolach	• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• jednostki oświatowe• organizacje pozarządowe• Kościoły i związki wyznaniowe	• liczba żłobków i przedszkoli• liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach• liczba osób korzystających z ulg w odpłatności w żłobkach	• zabezpieczenie rozwoju i edukacji dzieci w placówkach
2.3. Zapewnienie szerokiego dostępu do edukacji przedszkolnej	• miejskie przedszkola publiczne i niepubliczne• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• obserwacja statystyki urodzeń• elektroniczna rekrutacja• adaptacja pomieszczeń• dofinansowanie poniesionych kosztów	• usprawnienie rekrutacji• usprawnienie polityki planowania miejsc• wspieranie rodziców w wychowaniu dziecka• pobyt dziecka według potrzeb rodzica• uspołecznienie dziecka• wsparcie aktywności zawodowej rodzica
2.4. Wspieranie edukacji uzdolnionych uczniów	• szkoły• Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• ilość stypendiów naukowych dla laureatów i finalistów olimpiad w szkołach podstawowych i średnich• ilość kół zainteresowań	• rozwój umiejętności, zdolności i talentów ucznia• pomoc materialna

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023

2.5. Organizacja olimpiad przedmiotowych, warsztatów, konkursów, przeglądów artystycznych	• szkoły wszystkich typów• inne placówki oświatowe• Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. K.C. Norwida w Zielonej Górze• Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze	• liczba i zasięg organizowanych przedsięwzięć	• poszerzenie zainteresowań dzieci i młodzieży• zagospodarowane wolnego czasu
2.6. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	• szkoły• inne placówki oświatowe• uczelnie wyższe• Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. K.C. Norwida w Zielonej Górze• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• wolontariat• organizacje pozarządowe• Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze• Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze	• ilość: pakietów ponadprogramowych nieobowiązkowych, bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych• ilość zajęć korekcyjno-kompensacyjnych• liczba świetlic szkolnych• liczba wolontariuszy pomagających dzieciom i młodzieży	• rozwiązywanie problemów wychowawczych• systemowe wspomaganie rozwoju• stworzenie optymalnych warunków do rzeczywistego rozwoju• zwiększenie dbałości o efektywne spożytkowanie czasu wolnego• poprawa wyników nauczania• wzrost umiejętności i świadomości adekwatny do możliwości danego dziecka• podniesienie poziomu aktywności szkolnej• wzrost samooceny• zwiększenie świadomości rodziców i prawnych opiekunów dotyczącej potrzeb edukacyjnych

CEL OPERACYJNY

3. Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą, jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia

ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023

3.1. Profilaktyka, diagnostyka i terapia wad postawy	• SP ZOZ Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej PROMYK• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• jednostki ochrony zdrowia	• liczba badań wykonanych u noworodków,• liczba 5 latków poddanych testom czynnościowym,• liczba uczniów szkół podstawowych poddana badaniu	• zdiagnozowanie wad postawy• podjęcie działań terapeutycznych i edukacyjnych zarówno dla dzieci jak i rodziców• poprawa sprawności fizycznej i funkcjonowania
3.2. Przesiewowe badania słuchu u dzieci w 4 i 8 roku życia	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• określenie proggu niedosłuchu	• wykrycie wad słuchu• podjęcie działań terapeutycznych• podniesienie jakości życia dziecka
3.3. Badania diagnostyczne dzieci i młodzieży z niedosłuchem	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• określenie rodzaju, wielkości i etiologii niedosłuchu	• wykrycie wad słuchu• podjęcie działań terapeutycznych• potwierdzenie bądź wykluczenie niedosłuchu
3.4. Edukacja i promocja zdrowia jamy ustnej wraz z fluoryzacją kontaktową zębów dzieci 6-letnich w przedszkolach oraz edukacja rodziców	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• określenie potrzeb profilaktyczno – leczniczo – rozwojowych narządu żucia• ilość zajęć edukacyjnych w przedszkolu w zakresie higieny jamy ustnej	• wzbudzenie świadomości rodziców nt. zdrowia jamy ustnej,• obniżenie frekwencji próchnicy zębów
3.5. Pierwotna profilaktyka raka szyjki macicy- szczepienie przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego HPV	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• ilość przeprowadzonych kampanii informacyjno- edukacyjnych,• ilość odbytych spotkań z rodzicami,• ilość szczepień dziewcząt w 12 roku życia	• zwiększenie świadomości nt. raka szyjki macicy• zmniejszenie występowania raka szyjki macicy oraz innych chorób HPV pochodnych
3.6. Propagowanie prozdrowotnego modelu życia wśród młodzieży gimnazjalnej pn.: <i>Nadwaga i otyłość – żywienie a zdrowie</i>	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• ustalenie pozycji centylowej dla wzrostu i wagi ciała• ilość przeprowadzonych kampanii edukacyjno-	• określenie wskaźnika BMI,• wzrost świadomości dzieci i młodzieży nt. prawidłowych nawyków żywieniowych

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023

	• szkoły wszystkich typów	informacyjnych	• zapoznanie rodzica z problemem oraz jego edukacja poprzez ustalenie postępowania naprawczego
3.7. Badania przesiewowe wzroku dzieci w 5 roku życia	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• przedszkola	• liczba dzieci w 5 roku życia poddana badaniu	• zmniejszenie liczby dzieci z problemami edukacyjnymi z powodu wad wzroku
3.8. Profilaktyka chorób gruczołu piersiowego wśród dziewcząt w 18 r. .ż –poradnictwo i edukacja w samobadaniu piersi.	• jednostki ochrony zdrowia• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych• szkoły ponadgimnazjalne	• liczba przeprowadzonych spotkań informacyjno-edukacyjnych,	• podniesienie świadomości młodzieży,• zmniejszenie zagrożeń schorzeniami nowotworowymi

4. Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny

ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWDYWANE EFEKTY
4.1. Organizowanie festynów, imprez rekreacyjno – sportowych, w tym Zielonogórskiego Dnia Rodziny na przełomie maja lub czerwca każdego roku	• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe• Kościoły, związki wyznaniowe• Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze• Zielonogórski Ośrodek Kultury wolontariat• media lokalne• Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze• Straż Miejska• jednostki oświatowe• uczelnie wyższe• Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze	• liczba zorganizowanych imprez na rzecz rodziny	• poprawa stylu życia• integracja rodzin - umocnienie więzi rodzinnych

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023

4.2. Wspieranie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• wolontariat• organizacje pozarządowe• Kościoły, związki wyznaniowe• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• liczba świetlic, klubów młodzieżowych, oddziałów dla dzieci w wieku przedszkolnym• liczba zawartych umów na wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego• liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego	• umiejętność organizowania czasu wolnego• poprawa wyników w nauce• rozwijanie zainteresowań• nabycie umiejętności walki ze stresem, z agresją• wspieranie zdrowego stylu życia• współpraca pomiędzy rodziną a środowiskiem
4.3. Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży	• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze• organizacje pozarządowe• Kościoły, związki wyznaniowe• jednostki oświatowe• komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznych	• liczba uczestników• ilość turnusów	• umiejętność organizowania czasu wolnego• wyrównanie szans dzieci i młodzieży

CEL OPERACYJNY			
5. Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom			
ZADANIA	REALIZATORZY I PARTNERZY	WSKAŹNIKI EWALUACJI	PRZEWIDYWANE EFEKTY
5.1. Zatrudnienie większej liczby pracowników socjalnych zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej	organy Miasta Zielona Góra	liczba nowych etatów na pracowników socjalnych	zwiększenie skuteczności pomocy osobom i rodzinom
5.2. Zatrudnienie większej liczby asystentów rodziny	organy Miasta Zielona Góra	liczba nowych etatów na asystentów rodziny	zwiększenie skuteczności pomocy osobom i rodzinom
5.3. Organizowanie konferencji, warsztatów, seminariów tematycznych dla osób zawodowo zajmujących się pomocą rodzinie	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górzeorganizacje pozarządoweKościół, związki wyznanioweplacówki naukoweMiejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej GórzeSąd Rejonowy w Zielonej GórzeKomenda Miejska Policji w Zielonej Górzejednostki ochrony zdrowiaStraż MiejskaAreszt Śledczy w Zielonej Górze	liczba zrealizowanych konferencji, warsztatów, seminariówliczba uczestnikówliczba podmiotów realizujących konferencje, warsztaty, seminaria	wzrost liczby specjalistów przygotowanych do pracy z rodziną problemową
5.4. Wspieranie osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem poprzez umożliwienie udziału w superwizjach zewnętrznych oraz grupach ewaluacyjnych	komórka organizacyjna Urzędu Miasta Zielona Góra właściwa ds. społecznychMiejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górzeorganizacje pozarządoweKościół, związki wyznaniowePoradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze	liczba przeprowadzonych szkoleń superwizyjnychliczba superwizji zewnętrznych oraz liczba ich uczestników	wzrost kompetencji osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiemzmniejszenie zagrożenia wypaleniem zawodowymzwiększenie liczby osób korzystających z superwizji

	• uczelnie wyższe• Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze		

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU, MONITORING I EWALUACJA

Źródłem finansowania zadań wynikających z Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2021-2023 będą środki finansowe z budżetu miasta, środki pozyskiwane z innych źródeł, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programu.

W celu sprawdzenia na ile Program został zrealizowany i jaki jest wynik podjętych przedsięwzięć niezbędne jest prowadzenie monitoringu i dokonywanie ewaluacji. Dzięki ewaluacji uzyska się informacje czy osiągnięto zakładane rezultaty, czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów operacyjnych programu.

Realizację zaplanowanych działań będzie monitorował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w jego realizacji.

Wskaźniki będą systematycznie mierzone i przedstawiane Radzie Miasta Zielona Góra w corocznym sprawozdaniu składanym każdego roku do końca czerwca za rok poprzedni. Ostateczne efekty zostaną przedstawione po zakończeniu okresu realizacji Programu.

IX. SPISY RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Wykres 1. Ludność Zielonej Góry w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2017-2019.	6
Wykres 2. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w latach 2017-2019.	6
Wykres 3. Liczba rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2017-2019.	8
Wykres 4. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2017-2019 według liczby członków.	8
Wykres 5. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2017-2019.	9
Wykres 6. Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny oraz rodzin, z którymi zakończono współpracę w latach 2017-2019.	11
Wykres 7. Edukacja służąca wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019.	12
Wykres 8. Specjalistyczne poradnictwo w latach 2017-2019.	12
Wykres 9. Opieka nad dziećmi do lat 3 w latach 2017-2019.	13
Wykres 10. Przedszkola w latach 2017-2019.	13
Rysunek 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 r.	10
Rysunek 2. Statystyki programów ZGrana Rodzina i Zgrani Zielonogórzanie.	14

**Zespół ds. opracowania programów: wspierania rodziny oraz rozwoju pieczy zastępczej
powołany Zarządzeniem nr 645.2020 Prezydenta Miasta Zielona Góra z 23.07.2020 r.:**

1. Wioleta Haręźlak – dyrektor Departamentu Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Zielona Góra - przewodnicząca;
2. Renata Mach – dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – sekretarz;
3. Katarzyna Zborowska - zastępca dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
4. Paulina Bera - Stowarzyszenie „Damy Radę”,
5. Małgorzata Bosa- Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Zielonej Górze,
6. Łukasz Brodzik - Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej w Zielonej Górze,
7. Joanna Chabza - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
8. Anna Glinka - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
9. Sylwia Grzyb - Caritas Diecezji Zielonogórsko – Gorzowskiej,
10. Dorota Hajewska-Kycia - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Zielonej Górze,
11. Dawid Juszczyzyn - Fundacja „Możesz Inaczej”,
12. Alina Kiraga - Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy,
13. Bogdan Kowol - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze - Biuro Profilaktyki Przeciwdziałania Uzależnieniom,
14. Elżbieta Lipowicz - Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego,
15. Małgorzata Mejza - Towarzystwo Rozwoju Rodziny w Zielonej Górze,
16. Ilona Motyka - Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet „Baba”,
17. Małgorzata Nabel-Dybaś - Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze,
18. Anna Napadło-Kuczera - Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”,
19. Aleksandra Nawrocka - Ogólnopolskie Stowarzyszenie Rodziców Zastępczych w Zielonej Górze,
20. Barbara Nowobielska - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze,
21. Małgorzata Paszkier-Wojcieszonek - Zielonogórski Ośrodek Kultury w Zielonej Górze,
22. Ewelina Pawelczyk - Ośrodek Integracji Społecznej w Zielonej Górze,
23. Andżelika Prębuła - Lubuski Zarząd Wojewódzkiego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
24. Magdalena Salejko - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze,
25. Mariusz Socha - Kościół Chrześcjan Baptystów Zbór w Zielonej Górze,
26. Wioletta Sokołowska - Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze,
27. Justyna Stachura - Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze,
28. Maciej Szczęsny - Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii w Zielonej Górze,
29. Zofia Szozda - Wydział Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Zielona Góra,
30. Karina Szymańska - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze,
31. Tomasz Lehman - Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze,
32. Barbara Zapotoczna - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonej Górze.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Piotr Barczak